

بررسی رویکرد تربیتی اقتصاد مقاومتی با ایجاد فرهنگ مهارت آموزی در نقشه جامع علمی کشور

فاطمه زهرابی^۱
محمد جهانتیگی^۲
فرزاد منصوری^۳

چکیده

نظام آموزش مهارتی به عنوان بخشی از نظام آموزش کشور متاثر از اسناد بالادستی بویژه نقشه جامع علمی کشور می‌باشد. اقتصاد مقاومتی نیز، با نگاهی اسلامی به شیوه و سبک زندگی نوعی از اقتصاد است که در شرایط جنگ، تهدید و تحریم یا حوادث طبیعی، بدون هیچگونه وابستگی می‌تواند به اهداف خود در دراز مدت و کوتاه مدت نائل گردد. یکی از محورهای مهم اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی‌ها و تاکید بر مزیت‌های تولید داخل و تلاش برای خودکفایی است. اقتصاد مقاومتی با رویکرد تربیتی مفهومی است که در پی مقاوم‌سازی، بحران‌زدایی، ترمیم ساختارها و نهادهای فرسوده مغایر با بخش فرهنگی-تربیتی جامعه می‌باشد. نتایج تحقیقات نشان می‌دهد این محور از اقتصاد مقاومتی، بدون مهارت آموزی مستمر، همزمان با نظام آموزش و پرورش و آموزش عالی محقق نخواهد شد، زیرا هیچگاه دانشی در حد کتاب خودکفایی در حد تولید ایجاد نخواهد کرد. در عرصه اقتصاد مقاومتی آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و مهارت آموزی حامیان پویایی و پشتیبان اصلی صنعت، کار و تجارت هستند. تلفیق دانش با کسب و کار، خانواده و جامعه را درگیر مهارت‌افزایی و کارآفرینی کرده تا از آسیب‌های جنگ نرم، که القاء عدم توانایی و بیهودگی در نسل جدید است، مصون بمانند. با نگاهی به نقشه جامع علمی کشور مشخص می‌شود ارتباط صنعت و دانشگاه و دست‌یابی به تولیدات موفق علمی فقط از طریق مهارت‌آموزی و تسلط به کار صورت خواهد پذیرفت. روش پژوهش بکار رفته در این تحقیق بر سه محور گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و تحلیل علمی استوار است. امید است این تحقیق مقدمه‌ای برای برنامه‌راهبردی، تکمیل و اصلاح سند ملی نظام آموزش مهارتی کشور و توسعه و تعمیم آن در کلیه سطوح نظام آموزشی رسمی و غیررسمی در نقشه جامع علمی کشور شود.

کلید واژگان: اقتصاد مقاومتی، مهارت آموزی، آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، نقشه جامع علمی کشور

Educational approach to the strength of the economy in creating a culture of training in Holistic Scientific Map

Fatemeh zohrabi
Mohammad jahantighi
Farzad mansuri

Abstract

Skills training system as part of the education system is the result of comprehensive scientific documents in particular. Resistance economy, with Islam the lifestyle kind of economy that in situations of conflict, natural disasters or threats and sanctions, without any dependence on long-term and short-term goals can be achieved. One of the important issues and emphasizing the advantages of resistive economy to reduce dependence on domestic and strive for self-sufficiency. Resistance economy with an educational approach that seeks to retrofit concept, deforestation crisis, restoration of old structures and institutions is contrary to the cultural-educational. The results show that the axis of resistance economy, without continuous training, along with the education system and higher education will not be achieved. Because never self-sufficiency in the

¹. کارشناسی ارشد مهندسی الکترونیک، استان سیستان و بلوچستان، مرکز 29 خاوران نیکشهر، f.zohrabi@chmail.ir. 09126733087

². کارشناسی ارشد مدیریت (مدیرکل)، اداره کل آموزش فنی و حرفه‌ای استان سیستان و بلوچستان،

³. کارشناسی مهندسی برق، استان سیستان و بلوچستان، مرکز 14 برادران نیکشهر، sbfhkshr@chmail.ir. 09155454864

production of knowledge in the book will not make. Technical and professional education and training in the field of economy of resistance supporters and main supporter of industry dynamics, enterprises and trade. Combining knowledge with business, family and community involved in entrepreneurial skills and synergies to damage the soft war, which induced inability and inaction in the new generation, stay safe. Take a comprehensive scientific map is determined by the relationship between industry and academia and achieve successful production of only through training and mastering will be done. The research method used in this research is based on three Mhvrgrdavry information, library and scientific analysis is based. It is hoped that this study is a prelude to the strategic plan, the National Assembly and amending the document and its generalization skills training and development at all levels of formal and informal education system is comprehensive scientific map.

Keywords: Economic strength, training, vocational training, comprehensive scientific map

مقدمه

در جامعه امروز ما به دلایل متعددی، اقتصاد به یکی از مهمترین مسائل کشور تبدیل شده است. موضوعات اقتصادی به دلیل پیوستگی با معیشت و رفاه اجتماعی، به نوعی در تمامی جوامع دارای اولویت است و با توجه به تکانه های اجتماعی و تحولات سریع اقتصادی، جامعه ای میتواند در زمینه های اقتصادی موفق عمل کند که اقتصادش به تعبیر مقام معظم رهبری، درونزا، برونگرا، مردمی، دانش بنیان و عدالت محور باشد تا بتواند در برابر هرگونه تهدید و آسیبی مقاوم بوده و به معنای تمام و کمال اقتصاد مقاومتی به حساب بیاید. اما برقراری چنین اقتصادی در کشور نیازمند برخی الزامات و پیشنیازهایی است که بخشی از آن سخت افزاری و بخشی دیگر نرم افزاری است.

امروزه جمهوری اسلامی در حوزه های اقتصادی خود با مسائل یا مفاهیمی مواجه است که به هیچ عنوان تاکنون چه در عرصه نظر و در کتابهای درسی و چه در عرصه عمل و تجارب بشری مشابه و مابه ازای واقعی نداشته است. بنابراین خود انقلاب اسلامی مکلف به نوآوری و ابتکار و نظریه پردازی و الگوسازی در عرصه های جدید اقتصادی است. هر کشوری که علم استکبارستیزی را برپا کند نیازمند چنین الگوهایی است. یکی از این مفاهیم، "اقتصاد مقاومتی" است. در اقتصاد مقاومتی هدف استفاده از توان داخلی و مقاومت در مقابل تحریم ها با ایجاد کمترین بحران است.

اقتصاد مقاومتی به معنی تشخیص حوزه های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن آن تاثیرها میباشد و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت است. همچنین برای رسیدن به اقتصاد مقاومتی باید وابستگیهای خارجی کاهش یابد و بر تولید داخلی کشور و تلاش برای خوداتکایی تاکید گردد. (مقاتلی، 1394)

فرهنگ بستر شکل گیری و خیزش هر نوع حرکت علمی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی است. به این ترتیب، هیچ طرحی بدون در نظر گرفتن یک پیوست فرهنگی مبتنی بر الگوهای بومی، ملی و دینی نمی تواند در مسیر موفقیت قرار بگیرد. این نکته ای است که غرب در تمامی محصولات و کالاها و حتی دانش وارداتی به دیگر کشورها لحاظ نموده است.

از همین رو، از یک عروسک باری وارداتی گرفته تا پیچیده ترین کتابها و مباحث علوم انسانی، همه و همه پیوست هایی فرهنگی دارند که با ابزار رسانه به جوامع دیگر راه مییابد تا تکمیل کننده ی زنجیرهایی باشد که این کالاهای صنعتی، علمی یا فرهنگی برای آن تدارک دیده شده است. هدف نهایی تمام این کالاها هم تغییر در فرهنگ و سبک زندگی جوامع است، زیرا از رخنه های فرهنگی بهتر و راحتتر میتوان بر جامعه ای تسلط یافت و اهداف استعماری را پیگیری کرد.

مهارت در فرهنگ دهخدا به معنی زیرکی و رسایی در کار و استادی و زبردستی است. در فرهنگ فارسی معین مهارت را ماهر بودن در کاری، زبردست بودن، استادی و زبردستی تعریف کرده اند. اهمیت مهارت به حدی است که سازمان بین المللی کار، در کنار ترویج کار شایسته به عنوان یک عامل مولد، ترویج کارآفرینی و سرمایه گذاری خصوصی، ترویج قابلیت استخدام از طریق افزایش دانش و مهارت، ایجاد اشتغال شایسته و مولد برای نیروی کار و توسعه قابلیت های فن آورانه کشور را از عوامل کلیدی و انکار ناپذیر در توسعه پایدار دانسته است. آموزشهای مهارت و فن آوری به عنوان یکی از ارکان اصلی توانمندسازی سرمایه انسانی، امکان ثروت آفرینی و قابلیت دسترسی همگانی را در تربیت نیروی متخصص و کارآفرین

متناسب با استعدادهای افراد و نیاز بازار کار همزمان با استفاده از ظرفیت بخشهای مختلف بومی اعم از دولتی و غیر دولتی فراهم می کند.

به دلیل گستردگی موضوع مطالعه، در این مقاله بیشتر به جایگاه مهارت آموزی که در راستای بکارگیری اثر تربیتی اقتصاد مقاومتی باشد، در نقشه جامع علمی کشور پرداخته خواهد شد.

سابقه (پیشینه)

تا عصر صفوی، با وجود آنکه هنرهای متعدد و صنایع مختلفی در ایران رواج داشت اما این هنرها و صنایع در مدارس و مکتب خانه ها جایی نداشت و حرفه آموزی و آموزش هنرها و صنایع روز در کارگاهها و کارخانه ها به طریق استاد شاگردی صورت می گرفت. در ایران توجه به آموزشهای نوین با تاسیس دارالفنون (سال 1268) توسط میرزاتقی خان امیرکبیر رونق یافته است. شروع جدی آموزشهای فنی و حرفه ای در ایران را می توان پس از تصویب قانون اساسی در سال 1268 شمسی و تاسیس مدرسه ایران و آلمان (هنرستان صنعتی دولتی) دانست که نخستین مدرسه صنعتی (فنی) پس از دارالفنون محسوب میشود. تا سال 1311 هر وزارتخانه ای برای آموزش نیروی انسانی خود مدرسه فنی و حرفه ای تاسیس میکرد ولی از سال 1311 اداره امور هنرستانهای فنی حرفه ای به وزارت پیشه و هنر و صنعت واگذار گردید آموزشهای فنی و حرفه ای در وزارت کار و امور اجتماعی (سابق) به صورت ارائه در مراکز کار آموزی از سال 1335 شروع گردید در سال 1359 با تصویب شورای عالی انقلاب فرهنگی جمهوری اسلامی ایران سازمان آموزش فنی و حرفه ای تشکیل گردید که عهده دار آموزش جوانان و کارجویان غیرماهر و بازآموزی و ارتقاء مهارت گران، شاغل و تربیت و تامین مربیان فنی و حرفه ای گردید. (ماینده، 1386)

در کشور ما هر سال تعداد زیادی از فارغ التحصیلان دیپلمه یا دانشجویی به جمع کسانی که به دنبال کار می گردند اضافه می شود اما بسیاری از آنها مهارت لازم برای شروع یک حرفه را ندارند. اغلب مدرکی نیز در دست دارند، اما مهارت های مورد نیاز برای کار را نیاموخته اند. اگر نظام آموزشی ما به سمت مهارت آموزی و توانمند کردن نیروهای کارآمد انسانی به پیش برود ما نه تنها در علوم و تکنولوژی های جدید بلکه در بازار کسب و کار نیز موفق خواهیم بود.

برای تبیین و تفهیم بیشتر جایگاه مهارت آموزی در سند چشم انداز، که به عنوان بالاترین سند توسعه کشور می باشد مفاهیم و مواردی از این سند که بطور مستقیم و یا غیر مستقیم در رابطه با مهارت آموزی می باشد در ادامه آمده است:

در افق 1404 بایستی ایران کشوری باشد:

- 1- توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه
 - 2- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری و متکی بر سهم برتر منابع انسانی
 - 3- برخوردار از رفاه و دور از فقر
 - 4- فعال و مسئولیت پذیر
 - 5- ارتقاء سطح نسبی درآمد سرانه -رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی و رسیدن به اشتغال کامل
- مفاهیم بالا که در سند چشم انداز به طور صریح و واضح و به عنوان اهداف و آرمانهای متعالی جمهوری اسلامی مطرح شدند همگی به نوعی توانمندسازی و ارتقاء مهارتهای فنی و علمی مردمان را می طلبد زمانی کشور ما میتواند به جایگاه اول در زمینه های اقتصادی، علمی و فناوری و رفاه عمومی دست یابد که تک تک افراد جامعه فعال، مسئولیت پذیر و مجهز به فناوریهای روز بوده و زمینه و بسترهای لازم برای اشتغال و کسب و کار شایسته فراهم شود این امر نیز در سایه داشتن مهارت های لازم و آموزشهای مورد نیاز مهارتی میسر می باشد. همچنین در راستای دستیابی به اقتصاد مقاومتی، نیازمند نیروی کار ماهر بیشتر در کشور هستیم. از جمله راهکارهای لازم برای رفع موانع اشتغال زائی با رویکرد اقتصاد مقاومتی عبارتند از: تغییر نگرش دولت به بخش خصوصی، ایجاد امنیت اقتصادی، مبارزه با مفاسد اداری، کنترل مهاجرت از روستاها به شهرها و از شهرهای کوچک به شهرهای بزرگ و کنترل اقتصاد زیر زمینی و (سند)

بیان مساله

بسیاری عقیده دارند که نظام آموزشی ما مدتهاست که قادر نیست نیازهای بازار کار را از نظر تامین نیروی کار ماهر به طور کامل تامین کند و آموزشهای متناسب با فناوری های قرن 21 را ارائه دهد و با وجود گامهایی که برداشته شده، همچنان جای خالی بسیاری از مباحث مربوط به مهارتهای زندگی در نظام آموزشی به چشم می خورد. تمام اینها نشان میدهد که ما به بازنگری ای در زمینه آموزش مهارتهای شغلی در همه عرصه ها از جمله در نظام آموزشی و نیز خانواده ها نیاز داریم و گر نه همچنان شاهد این خواهیم بود در حالی که هر سال تعداد زیادی از افراد به جمع کسانی که جویای کارند میپیوندند، بازار کار هم از نظر نیروی کار ماهر در مضيقه قرار دارد.

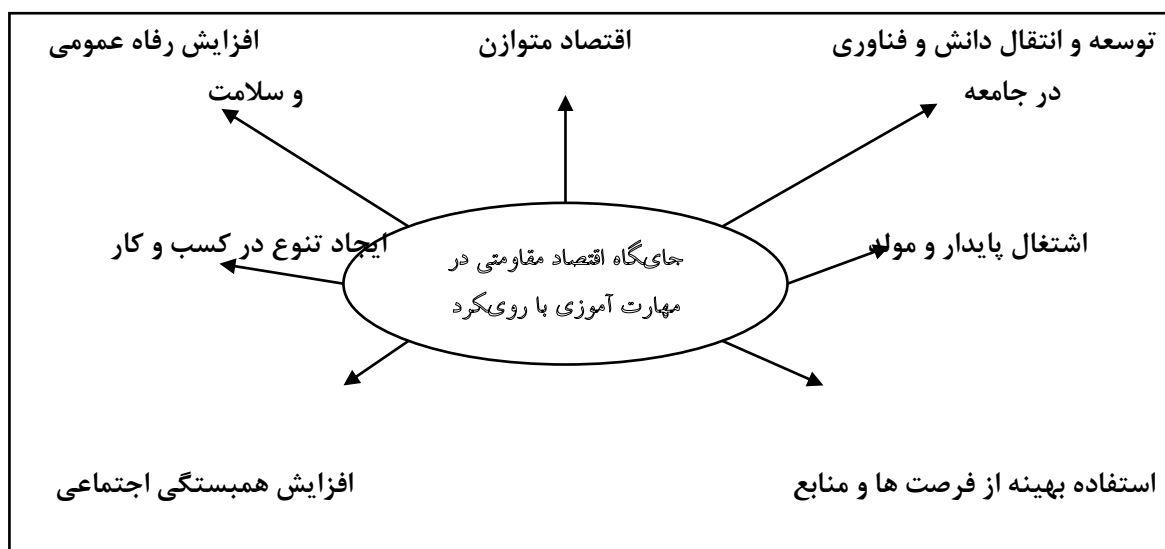
برای بازنگری در نظام آموزشی کشور به منظور ارتقای سطح کیفیت و کمیت آموزش مهارتهای شغلی و غیره . . . و تدوین هر گونه نظام جامع مهارتی و ترسیم نقشه راه، بایستی درک صحیحی از جایگاه آن در اسناد بالادستی کشور به ویژه، قانون اساسی سند چشم انداز جمهوری اسلامی در افق 1404 ، نقشه جامع علمی کشور و قانون برنامه پنجم توسعه داشته باشیم. حال آنکه در بازنگری این اسناد نقش تربیتی اقتصاد مقاومتی در تغییر نگرش نظام مهارت آموزی را نباید فراموش کرد. با نگاهی دقیقتر به مقوله‌ی تحریم‌های اقتصادی و فضا سازی‌های رسانه‌ای که در پی آن از سوی رسانه‌های غربی رخ داد، میتوان به روشنی دریافت حتی بحثهای اقتصادی و تحریم علیه ایران نیز با پیوسته‌های فرهنگی همراه بوده است. این مسئله لزوم طرح مباحث فرهنگی را در کنار مسائل اقتصادی و پیگیری این مباحث را به موازات اقتصاد در کشور بیشتر به رخ میکشد. که با توجه به اهمیت این موضوع همه این مسائل باید به گونه مدیریت شده در نقشه جامع علمی کشور لحاظ گردد.

اهداف

بدون شک امروزه راه پیشرفت کشور، توسعه علوم و فنون، افزایش سطح رفاه اجتماعی، سرمایه گذاری، تقویت فعالیتهای اقتصادی کشور و افزایش فرصت های شغلی از مسیر توسعه آموزش های مهارتی می گذرد. با استقرار یک نظام جامع مهارتی در نقشه جامع علمی کشور به موازات نظام علمی و آکادمیک می توانیم حلقه مفقوده نظام آموزشی کشور را تکمیل کنیم. باید در جامعه اینگونه هدفگذاری شود که مهارتهای فنی و حرفه ای در اولویت قرار گیرند و خانواده ها بدانند کسی که مهارتی آموخته باشد هیچگاه بیکار نمی ماند.

کسب مهارت با رویکرد فن آورانه و در نظر گرفتن جایگاه اقتصاد مقاومتی بر آن، اغلب وابسته به متغیرهای زیادی است، که در شکل (1) به صورت مدون نشان داده شده است. نظام آموزشی باید مهارت های شغلی برای ورود به بازار کار و افزایش آستانه تحمل و بردباری برای مواجهه با پیچیدگی های رفتارهای امروزی را به جوانان بیاموزد.

شکل 1: نقش مهارت آموزی در جامعه با رویکرد تربیتی اقتصاد مقاومتی

و وحدت ملی

ملی و منطقه ای

نویسندگان این مقاله با توجه به این دغدغه، اقدام به بررسی جایگاه مهارت آموزی با در نظر گرفتن نقش اقتصاد مقاومتی در اسناد بالادستی کشور، به ویژه نقشه جامع علمی کشور نموده اند.

سوالات یا فرضیه های پژوهش

در حال حاضر آموزشهای مهارتی از سوی سازمان آموزش فنی و حرفه ای، دانشگاه جامع علمی- کاربردی و دانشکده ها و هنرستان های فنی و حرفه ای در کشور ارائه می شود و گامهای بلندی در این باب برداشته شده است منتها این فعالیت ها مکمل هم نیستند و نمی توانند خدمات بیشتری را به نسل جوان ارائه کنند. آیا مشکلات فوق الذکر ناشی از خلاهای قانونی هستند یا مربوط به ضعف عملکرد مدیران دستگاههای اجرایی؟

روش شناسی

روش انجام این تحقیق بر سه محور گردآوری اطلاعات، تحلیل علمی و تطبیق استوار است، به همین جهت به صورت "کیفی" و به شیوه "تحلیل محتوی" صورت گرفته است.

یافته ها

اقتصاد مقاومتی مفهومی است که در پی مقاوم سازی، بحران زدایی و ترمیم ساختارها و نهادهای فرسوده و ناکارآمد موجود اقتصادی مطرح می شود، که قطعاً باور و مشارکت همگانی و اعمال مدیریتهای عقلایی و مدبرانه، پیش شرط و الزام چنین موضوعی است. اقتصاد مقاومتی کاهش وابستگی ها و تاکید روی مزیت‌های تولید داخل و تلاش برای خود اتکایی است.

در ابتدا به ارزشهای بنیادین نقشه جامع علمی کشور و مهارت آموزی پرداخته، سپس نقش تربیتی اقتصاد مقاومتی را با بررسی برخی محورهای اساسی آن روشن می کنیم.

ارزشهای بنیادین نقشه جامع علمی کشور و مهارت آموزی

طبق تحقیقات بدست آمده بیشترین درصد در برخی از ارزشهای بنیادین که با علم و فناوری و مهارت آموزی ارتباط دارند عبارتند از:

- حاکمیت جهان بینی توحیدی اسلام در کلیه ابعاد علم و فناوری و مهارت آموزی؛
- علم هدایت گر و هدفمندی آخرت گرایانه علم و فناوری، عدالت محوری، پرورش استعدادها و دستیابی همگان به خصوص مستضعفان درحوزه علم و فناوری جهت تقویت خلاقیت، نوآوری و خطرپذیری در علم (تلفیق آموزش و پرورش و مهارت به عنوان الگوی اصلی نظام علم و فناوری کشور)؛
- توجه به اصل عقلانیت، تکریم علم و عالم، ارزشمندی ذاتی علم و ضرورت و دوام حقوقی و اخلاقی به آفرینش های فکری، علمی و دستاوردهای علمی بشری و بهره گیری از آنها در چارچوب نظام ارزشی اسلام؛
- علم و فناوری کمال آفرین، توانمندساز، ثروت آفرین و هماهنگ با محیط زیست و سلامت معنوی و جسمی و روانی و اجتماعی آحاد جامعه؛ تعامل فعال و الهام بخش با محیط جهانی و فرآیندهای توسعه علم و فناوری در جهان؛
- (اهداف بخشی) کسب آمادگی دانش آموزان برای ورود به زندگی مستقل و پرورش استعدادهای شغلی +دستیابی به سطح دانش؛

با نگاهی گذرا به مبانی و ارزشهای بنیادی فوق الذکر دریافت میشود که برای تحقق این ارزشها چاره ای جز آموزش مهارتهای حرفه ای و فنی و حتی مهارت عمومی زندگی به کلیه آحاد جامعه نداریم، و از آنجا که علم و عمل توأمان، عامل پیشرفت همه جانبه و پایدار کشور است، باید الگوی تفکیکی حاکم بر نظام فعلی علم و فناوری به سرعت در جهت الگویی تلفیقی تحول یابد بدین منظور این تلفیق باید از آموزش ابتدایی آغاز و در تمام دوره های آموزشی ادامه یابد و در نتیجه الگوی آموزشی حافظ مدار فعلی، جای خود را به الگوی مبتنی بر یادگیری دانش به همراه تربیت انسانها و پرورش مهارتها و پژوهش بدهد. در نظام آموزش عالی نیز رویکرد پژوهش محوری تقویت خواهد شد. در نتیجه جمهوری اسلامی ایران در افق 1404 هجری شمسی برخوردار از انسانهای صالح، فرهیخته، سالم و تربیت شده در مکتب اسلام و انقلاب و با دانشمندانی در طراز برترینهای جهان؛ توانا در تولید و توسعه علم و فناوری و نوآوری و به کارگیری دستاوردهای آن؛ پیشتاز در مرزهای دانش و فناوری با مرجعیت علمی در جهان خواهد بود.

اهداف کلان نظام علم و فناوری کشور

از اهداف کلان نظام علم و فناوری کشور می توان به موارد ذیل اشاره نمود که هر دو این اهداف کلان در سایه آموزشهای مهارتی و انتقال دانش و تجربیات به فراگیران میسر خواهد بود.

-تعمیق و گسترش آموزشهای عمومی و تخصصی همراه با تقویت اخلاق و آزاداندیشی و روحیه خلاقیت در آحاد جامعه، به ویژه نسل جوان؛

-دستیابی به توسعه علوم و فناوریهای نوین و نافع، متناسب با اولویتها و نیازها و مزیتهای نسبی کشور؛ و انتشار و به کارگیری آنها در نهادهای مختلف آموزشی و صنعتی و خدماتی؛

اهداف بخشی نظام علم و فناوری کشور

از اهداف بخشی نظام علم، فناوری و نوآوری کشور نیز میتوان به موارد زیر اشاره کرد:

- ایجاد نظام آموزشی مناسب برای هدایت دانش آموزان در جهت :

- 1- کسب آمادگی برای ورود به زندگی مستقل و تشکیل خانواده؛
- 2- حضور مسئولانه و موثر در نظام اجتماعی؛
- 3- پرورش استعداد های شغلی و پدیدآوردن آینده شغلی برای برآوردن نیازهای جامعه؛
- 4- دستیابی به سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور متناسب با معیار جهانی و در جهت پاسخگویی به نیازهای جامعه و بازار کار داخلی و بین المللی؛

براساس سند نقشه جامعه علمی کشور نه تنها سازمانهایی مانند سازمان آموزش فنی و حرفه ای، بلکه وزارت آموزش و پرورش نیز مکلف شده اند به منظور کسب آمادگی برای زندگی مستقل و حضور مسئولانه در جامعه و پرورش استعدادهای شغلی و تامین آینده شغلی مناسب و دستیابی به سطح دانش و مهارت نیروی کار کشور، دانش آموزان را هدایت و راهنمایی نموده و نظام آموزش مناسبی را بدین منظور ایجاد نماید.

راهبردهای کلان و اقدامات ملی برای توسعه علم و فناوری در کشور و جایگاه مهارت آموزی

در نقشه جامع علمی کشور 13 راهبرد کلان برای توسعه علم و فناوری کشور پیش بینی شده است که برای دستیابی به هر راهبرد کلان، راهبردها و اقدامات ملی طرح ریزی گردیده است در این مقاله 3 راهبرد کلان که به طور مستقیم با موضوع بحث این مقاله ارتباط پیدا می کند مورد ارزیابی قرار می گیرند.

راهبرد کلان 1

اصلاح ساختارها و نهادهای علم و فناوری و انسجام بخشیدن به آنها و هماهنگ سازی نظام تعلیم و تربیت در مراحل سیاستگذاری و برنامه ریزی کلان، راهبردهای ملی که برای تحقق این راهبرد کلان با محوریت مهارت آموزی پیش بینی شده است عبارتند از:

- سازماندهی نظامهای حرفه ای مبتنی بر دانش علمی و فنی برای اداره واحدهای اقتصادی - اجتماعی و نهادینه کردن فرهنگ مهارت‌گرایی و پژوهش محوری و کارآفرینی در نظام علم و فناوری و نوآوری.
- ایجاد هماهنگی در سیاستگذاری و برنامه ریزی در بین دوره آموزش رسمی عمومی، آموزش مهارتی و حرفه ای و آموزش عالی به منظور تداوم فرایند فعالیتهای تعلیم و تربیت.
- ایجاد هماهنگی میان نظام تعلیم و تربیت رسمی و غیر رسمی در کشور و کاهش فاصله مرزهای میان آنها.

راهبرد کلان 2

توجه به علم و تبدیل آن به یکی از گفتمان های اصلی جامعه و ایجاد فضای مساعد، شکوفا و مولد علم و فناوری بر مبنای آموزه های اسلامی از طریق توسعه و تعمیق و به کارگیری مولفه های فرهنگی، اجتماعی و سیاسی، راهبردهای ملی که برای تحقق این راهبرد کلان با محوریت مهارت آموزی پیش بینی شده است عبارتند از:

- توسعه فرهنگ مطالعه و تتبع و تحقیق؛ تقویت روحیه پرسشگری و حقیقت جوئی و یادگیری مادام العمر در سطح عموم و استفاده از یافته های تحقیقاتی و علمی در زندگی روزمره به صورت عاملی برای توسعه اجتماعی و بهبود زندگی.
- فرهنگ سازی عمومی برای تقویت جنبش نرم افزاری و تولید بومی علم در جامعه و ارتقای آگاهیهای علمی عمومی در ابعاد مختلف فرهنگی و سیاسی و اقتصادی.
- ارتقای منزلت و صلاحیت حرفه ای و مرجعیت علمی و اجتماعی معلمان، استادان، پژوهشگران و فناوران.
- اقدامات ملی که بدین منظور باید انجام شوند:
- ساده سازی زبان علم برای عموم مردم و تولید واژگان مناسب لازم به منظور نهادینه کردن فرهنگ استفاده از علم و دستاوردهای علمی در زندگی.
- به کارگیری فنون علمی و خلاقانه در روشهای تعلیم و تربیت و تدوین متون درسی بخصوص در آموزش و پرورش به منظور ترویج تفکر خلاق علمی از پایین ترین سنین.

راهبرد کلان 3

جهت دادن چرخه علم و فناوری و نوآوری به ایفای نقش موثرتر در اقتصاد:

راهبردهای ملی که به منظور تحقق این راهبرد کلان با محوریت مهارت آموزی پیش بینی شده است عبارتند از:

- ترویج فرهنگ کسب و کار دانش بنیان و فرهنگ کارآفرینی و ارتقای توانایی علمی و فناوری و مهارتی افراد با تاکید بر نیازهای جامعه و ایجاد آمادگی جهت پذیرش مسوولیت‌های شغلی
- افزایش نقش علم و فناوری در توانمندسازی و ارتقای بهره وری در بخش های صنعتی و تولیدی و خدمات تخصصی و عمومی

اقدامات ملی که بدین منظور بایستی انجام شوند:

- 1- تبیین و ترویج آموزه های دینی در خصوص قداست و فریضه بودن کسب و کار متقن و دانش بنیان
- 2- حمایت از توسعه آموزش مهارتهای پیشرفته با مشارکت بخش خصوصی، به منظور افزایش سهم کشور از بازارهای بین

المللی

- 3- الزام دستگاهها و سازمانهای اجرایی برای شناسایی و ساماندهی و بهره گیری مناسب از دستاوردهای علمی و فناوری

کشور

در تمام موارد ذکر شده در خصوص جایگاه مهارت آموزی در نقشه جامع علمی کشور و ارائه راهکارها باید محورهای اساسی اقتصاد مقاومتی و موانع عدم تحقق آن نیز بررسی شود تا مهارت آموزی منجر به استقلال فکری و تخصصی جامعه از بیگانگان گردد و به تولید مهارت و کار به خارج مرزهای کشور منجر گردد.

برخی محورهای اساسی و مهم اقتصاد مقاومتی عبارتند از:

حمایت از تولید ملی

تأکید مقام معظم رهبری بر ضرورت تداوم تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، مبین سه وظیفه برای دولت، دست اندرکاران تولید و مردم می باشد، سه حلقه ای که نحوه تعامل آنها بر روی هم، تاثیر مستقیم دارد و نتیجه نهایی آن، به این تعامل وابسته است. یعنی هرچه قدر که مردم را تشویق به خرید کالای داخلی کنیم ولی کیفیت تولید کالای داخلی پایین باشد، عملاً رغبتی از سمت مردم به خرید کالای داخلی نخواهد بود. اگر تولید کننده هم برای تولید کالای باکیفیت همت کند ولی دولت و سیستم بانکی کشور، خدمات پولی و مالی ارائه ندهند و یا قوانین اقتصادی، فضای کسب و کار را سخت کند و یا مردم نسبت به کالای داخلی بی رغبت باشند، باز هم نتیجه منفی خواهد بود. لذا باید تمامی ارتباطات این سه حلقه باهم اصلاح شده و در راستای افزایش تولید ملی بهبود پیدا کند.

در این راستا دولت باید حمایت همه جانبه مالی از واحدهایی که کالای با کیفیت تولید میکنند ولی عملاً دارای دستگاه های فرسوده و نیروی کار قدیمی هستند را نماید. به این ترتیب که با صرف هزینه هایی کارگران را با مهارت بروز مرتبط و وام های موثر و کم بهره به تولید کنندگان واقعی اهدا و قوه قضائیه جلوی رانت خواری و سوء استفاده عناصر فاسد در این زمینه را به جد بگیرد. با نگاه کوتاهی به این پروسه متوجه میشویم اصل کار به اهتمام و بازرسی های دقیق برمیگردد که مسولیت پذیری افراد از دوران مدرسه را می طلبد. قطعاً افرادی که با راحت طلبی و واسطه در کاری استخدام میشوند روحیه مسولیت پذیری را نخواهند داشت.

سیاست های اصل 44 قانون اساسی

محدود سازی اقتصاد دولتی و آزاد سازی اقتصاد از پیامدهای مهم اصل 44 قانون اساسی است. اقتصاد مقاومتی فعال و پویا نیازمند برنامه ریزی استراتژیک و راهبردی، مبتنی بر مردمی کردن اقتصاد از طریق میدان دادن بیشتر به فعالان بخش خصوصی و رفع موانع و مشکلات این بخش می باشد. بخش خصوصی به عنوان موتور و محرک اصلی رشد اقتصادی و صنعتی است که با بکارگیری سرمایه خود و جذب و مشارکت سرمایه های غیردولتی، استفاده بهینه از منابع انسانی و اعمال مدیریت کار آمد، ضمن ایفاء نقش خود در رشد اقتصادی و صنعتی کشور، می تواند اهداف توسعه‌ای دولت را محقق نماید. اقتصاد مقاومتی بر پایه و اساس سرمایه معنوی افراد و جامعه استوار است و بخش خصوصی بدون شک برترین بستر، برای همراهی مردم به عنوان اصلی ترین ارکان مقاومت در جامعه، برای ضد ضربه کردن اقتصاد در برابر تحریم هاست. طبق بررسی های بعمل آمده، از مهمترین نکات این اصل که به خوبی اجرا نمیگردد نظارت و بازرسی های دقیق می باشد.

توجه به نخبگان و استفاده از فناوری نوین

نخبه به فرد برجسته و کارآمدی اطلاق می شود که اثرگذاری وی در تولید علم، هنر و فناوری کشور محسوس باشد و هوش، خلاقیت، کارآفرینی و نبوغ فکری وی در راستای تولید دانش و نوآوری موجب سرعت بخشیدن به رشد و توسعه علمی و متوازن کشور گردد. زمانی که فناوری های نوین مشمول تحریم قرار می گیرند و کشورهای دشمن اجازه نمی دهند این فناوری ها به ایران برسند، اگر از نخبگان حمایت شوند، می توان این فناوری ها را تبدیل به فعالیت تجاری کرد. میدان دادن به نخبگان در عرصه صنعت، تجارت و کشاورزی، از ویژگی های اقتصاد مقاومتی است و نیز باید شرایط به گونه ای باشد که نخبگان بدون مانع کارهای خود را پیش برند. آنچه جای نگرانی است، تحریم خارجی نیست بلکه نگرانی در خصوص موانع تولید و تجارت در داخل کشور است که گاهی شدیدتر از تحریم ها عمل می کند.

مهم‌ترین اهداف تحقق اقتصاد مقاومتی در سبک زندگی

شناسایی نقاط ضعف کشور در اقتصاد مقاومتی و تبدیل آن به نقاط قوت، یکی دیگر از الزامات کشور در رسیدن به جایگاه واقعی خویش در عرصه جهانی است که برای تحقق آن باید همکاری نزدیکی میان دولت و مردم صورت گیرد. مهمترین نکاتی که منجر به تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی و انگیزه جهت مهارت آموزی می شود، و باعث کاهش دلسردی جوانان خلاق و کوشا و نیروی کارآمد انسانی در کشور خواهد شد بطور خلاصه به شرح ذیل می باشد:

مهار سوداگری و فساد، گام اول تحقق اقتصاد پایدار- مردمی سازی اقتصاد، ارتقاء مقاومت اقتصادی در برابر تحریم ها- خلاصی از وابستگی به درآمد نفت، مصداق خود اتکایی- اولویت بندی شرکای تجاری ایران- فرهنگ سازی اولویت تولید بر واردات و خرید کالای داخلی با کیفیت.

بحث و نتیجه گیری

براساس دریافتهای این مطالعه مشخص گردید که مهارت آموزی یکی از محورها و پایه های اصلی دست یابی جامعه به سطح رشد و پیشرفتی مناسب و پایدار می باشد. بدین منظور کشورهای پیشرفته از چندین قرن قبل نسبت به پیش بینی و اصلاح فرایندهای آموزشهای مهارتی در قوانین و برنامه های بلند مدت و میان مدت اقدام نمودند. خوشبختانه در کشور ما نیز از زمان تاسیس دارالفنون به این امر توجه ویژه ای شده است ولی مشکل اصلی ما عدم بازنگری در اصلاح قوانین موجود در زمینه آموزش مهارتهای شغلی مطابق با نیازهای روز است. برای انجام هرگونه برنامه ریزی جدید و اصلاح قوانین قبلی نیاز به مبنای قانونی در اسناد بالادستی داریم که در این زمینه می توان به سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق 1404 و نقشه جامعه علمی کشور اشاره نمود این اسناد به عنوان مهمترین و بالاترین سند راهبردی در زمینه توسعه و پیشرف کشور به ویژه در زمینه توسعه علم و دانش و فناوری و مهارت آموزی محسوب می شوند.

در نقشه جامعه علمی کشور که به عنوان نقشه راه توسعه علم و فناوری محسوب می شود، به مهارت آموزی اهمیت ویژه ای داده شده و به عنوان یکی از ارزشهای بنیادین این سند میباید. همچنین موضوع تلفیق آموزش و پرورش و مهارت به عنوان ویژگی اصلی الگوی نظام علم و فناوری کشور در این سند مطرح شده است. در ترسیم دورنمای علم و فناوری، افزایش توانایی کشور در تولید و توسعه علم و همچنین پیشرو و پیشتاز بودن در مرزهای دانش و فناوری هدف گذاری شده است که آموزش های مهارتی و شغلی را بویژه در زمینه توسعه علم الزام آور می نماید.

تلفیق آموزشهای علمی و تخصصی از اهداف کلان نقشه جامعه علمی کشور تبیین شده است. از مشکلات اصلی و دیرینه نظام آموزشی و تعلیم و تربیت کشور انتزاعی بودن اهداف آموزشی و نیازهای فنی و تخصصی صنایع و نگاههای اقتصادی بود این دو در مقاطع زمانی خاص و منتزع از هم به کشور وارد شده اند و تاکنون اقدامات موثر و کارآمدی درخصوص برقراری ارتباط قوی و تنگاتنگ صنعت و دانشگاه انجام نگرفته است. همچنین در سالهای اخیر و با توجه به اعمال تحریم های ظالمانه علیه ایران و پیرو فرمایشات مقام معظم رهبری، حل این مشکل با در نظر گرفتن روی آوردن به اقتصاد مقاومتی می باشد که با اجرای درست این اقتصاد در داراز مدت کشور به بی نیازی از سلطه گران خواهد رسید. براساس مفاد نقشه جامع و همکاری سازمانهای برنامه ریز و مجری تولید و توسعه علمی کشور و سازمان های متولی آموزشهای تخصصی و فنی، شغلی و مهارتی و پیگیری های سیاست های اصلی اقتصاد مقاومتی در برنامه ریزی های کلان مدیریتی می توان به این مشکل فائق شد.

با توجه به مطالب فوق الذکر و نتایج بررسیهای مذکور مشخص می شود که مهارت آموزی و توسعه و ارائه آموزشهای فنی و حرفه ای به جوانان و فراگیران در قوانین و اسناد و برنامه های کلان بالا دستی کشور در حد قابل قبولی مورد توجه قرار گرفته است و بیشتر مشکلات این بخش در سایه ضعف عملکردی برخی دستگاههای اجرایی و بیشتر از ناحیه عدم هماهنگی و موازی کاری آنها می باشد.

پیشنهادها

تحقق اقتصاد مقاومتی به عنوان یکی از الزامات اقتصاد ایران با توجه به سبک زندگی و فرهنگ کنونی حاکم بر جامعه ایرانی به راحتی امکان پذیر نمی باشد. از آنجاییکه اقتصاد ایران بعد از جنگ از علم اقتصاد حاکم بر محیط های علمی و دانشگاهی دنیا الگوپذیری نموده است و بدون توجه به الزامات فرهنگی و نظام ارزشی و بنیان های فکری حاکم بر نظام سرمایه داری، راهنماییهای صندوق بین المللی پول و بانک جهانی را اجرا نمود که حاصل آن ایجاد سبک جدید از زندگی بود. با توجه به تدوین قوانین مناسب و راهکارهای جامع نقشه علمی کشور، آنچه مانع اجرای صحیح این عوامل است ضعف قانون و سبک زندگی نادرست می باشد. آفت سبک زندگی مانعی در جهت تحقق اقتصاد مقاومتی به عنوان ضروری ترین موانع است. در این راستا برای حل معضلات راهکارهای زیر پیشنهاد میگردد:

- یکی از آفت های سبک زندگی ایرانی اسلامی و عیوب فرهنگی جامعه ایرانی، تقلید از زندگی غربی است، رسانه ها بخصوص شبکه های ماهواره ای نقش بسیار عمده ای در این زمینه دارند. ضرورت دارد که رسانه های داخلی بخصوص رسانه ملی در این زمینه اقدامات موثرتری انجام دهند.

- آشنا نمودن خانواده ها و افراد جامعه با بنیان های سست زندگی پر زرق و برق غربی، از جمله فروپاشی بنیان خانواده و بحران های اقتصادی مداوم

- به روز رسانی محتوا و شیوه های آموزش مهارت و فناوری براساس نتایج پژوهش های جدید و نیازهای روز جامعه.

- توانمندسازی دستگاههای اجرایی از قبیل وزارت آموزش و پرورش و سازمان آموزش فنی و حرفه ای در زمینه آموزشهای مهارتی شغلی و حرفه ای

- تقویت ابزارهای اجرایی نظام جامع آموزش مهارتی و فناوری و الزام دستگاههای ذیربط مبنی بر همکاری در اجرای بهینه این نظام آموزشی.

- بسترسازی و حمایت بیشتر از بخش خصوصی در رابطه با آموزش مهارتهای مورد نیاز به فراگیران و گسترش و توسعه اهرم های نظارتی به موازات آن.

- آموزش خانواده و کارکنان دولت از طریق مهارت آموزی در همه ابعاد از تخصصی و عمومی

- ارزشمند نمودن مصرف کالای داخلی و جلوگیری از تبلیغ کالاهای خارجی در رسانه های داخلی

- تلاش برای ترویج فرهنگ کار و تلاش، کسب روزی حلال و نشان دادن مصادیق مال حرام در کسب و کار زندگی

- نظریه پردازی در حوزه اسلامی ایرانی پیشرفت و تلاش برای تدوین الگوی اقتصاد کلان اسلامی

- فرهنگ سازی در جهت اقتصاد مقاومتی

- حق برخورداری برابر از فرصت ها و امکانات در جامعه

- تناسب درآمد و پاداش با سعی و تلاش

پایان سخن اینکه در عصر کنونی آموزش مهارت در تمام زمینهها از ضروریات جامعه امروزی بوده و به منظور داشتن زندگی بهتر و دست یابی به رفاه عمومی بایستی مهارت های لازم زندگی به تک تک افراد آموزش داده شوند و دستگاههای متولی با بهره گیری از نیروی انسانی کارآمد و تجهیزات و مواد مصرفی مناسب با ارائه آموزشهای مهارتی بازار محور و مبتنی بر آمایش سرزمین نقش کلیدی خود را با رعایت اولویتهای منطقه‌ای به صورت فعال ایفا نمایند تا انشاءالله جامعه ای دور از فقر و تنگدستی و مملو از نشاط و شادابی و با رفاه عمومی بالا در خور شان مردمان نظام اسلامی داشته باشیم.

پنجمین همایش ملی و چهارمین همایش بین المللی مهارت آموزی و اشتغال

منابع

- مختارپور، داوود و پورحاتمی، زهره. (1393). اقتصاد مقاومتی، راهبردها و راهکارها. پایگاه اطلاع رسانی حوزه مقالاتی، ن. (1394). رویکرد تربیتی اقتصاد مقاومتی در سبک زندگی و نظم و امنیت عمومی، پایگاه اطلاع رسانی اتاق بازرگانی صنایع، معادن و کشاورزی بندر بوشهر
- سرخه دهی، فاطمه. راهکارها و چالشهای تحقق سبک زندگی اسلامی، به مثابه بستر تحقق اقتصاد مقاومتی. همایش ملی نقش سبک زندگی در اقتصاد مقاومتی
- معین، م. (1383). فرهنگ معین یک جلد. ی تهران، انتشارات امیر کبیر.
- دهخدا، ع. ا. (1371). لغت نامه دهخدا. تهران، انتشارات مؤسسه لغت نامه دهخدا.
- خبرنامه مهارت، سازمان آموزش فنی و حرفه ای، دی، بهمن و اسفند 1390
- سند چشم انداز توسعه جمهوری اسلامی ایران در افق 1404
- نقشه جامع علمی کشور. (1390). دبیرخانه شورای عالی انقلاب فرهنگی.
- ماینده، ی. (1386). تاریخچه سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور.
- مرجانی، ب. (1373). سیر تکوینی آموزش فنی و حرفه ای در ایران، تهران، معاونت آموزش متوسطه فنی و حرفه ای وزارت آموزش و پرورش.